

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 309/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen karjalankielisten karjalaisten kielisten oikeuksien vahvistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Saara Hyrkkö/vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 309/2021 vp:

Mihin toimiin hallitus ryhtyy varmistaakseen, että karjalankielisten kielelliset ja kulttuuriset oikeudet tulevat turvatuiksi lainsäädännössä tavalla, joka mahdollistaa pitkäjänteisen elvytystyön karjalan kielen ja karjalaisen kulttuurin suojaamiseksi ja kehittämiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaisesti laaditaan kielipoliittinen ohjelma, jossa otetaan huomioon muut Suomessa puhutut kielet, erityisesti saamen kielet, romanikieli, karjalan kieli ja viittomakielet. Kielipoliittinen ohjelma on osa hallitusohjelman kielipoliittisia uudistuksia, joihin kuuluvat myös uudistettu kansalliskielistrategia sekä kieli-ilmapiirin parantamiseen tähtäävä hanke. Kielipoliittisen ohjelman tavoitteena on vastata eri kieliryhmien osalta tunnistettuihin haasteisiin, kuten kielen elinvoimaisuuteen, kielellisten oikeuksien toteutumiseen ja kielten käyttömahdollisuuksiin.

Oikeusministeriö on asettanut valmisteluryhmän kielipoliittisen ohjelmaa valmistelua varten toimikaudeksi 1.3.-31.12.2021. Valmisteluryhmä voi kuulla työskentelynsä aikana myös muita asiantuntijoita ja sidosryhmiä sekä järjestää kuulemisia.

Kielipoliittisen ohjelman valmistelutyö on aloitettu ja tarkoituksena on, että kielipoliittinen ohjelma voitaisiin hyväksyä vuoden 2021 aikana. Kielipoliittinen ohjelma koskee muita kieliä kuin kansalliskieliä. Ohjelman painopiste on hallitusohjelmassa nimenomaisesti mainituissa kielissä, mutta niiden lisäksi siinä voidaan käsitellä muitakin kieliä.

Perustuslain 17 § sisältää säännökset oikeudesta omaan kieleen ja kulttuuriin. Sen 1 momentissa todetaan suomen ja ruotsin asema kansalliskielinä. Sen 3 momentin mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamelaisten oikeudesta käyttää saamen kieltä viranomaisessa säädetään lailla. Viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 309/2021 vp

Perustuslain 17 §:n 3 momentissa turvataan muiden ryhmien kielelliset ja kulttuuriset oikeudet perusoikeuksina. Nämä oikeudet koskevat kaikkia ryhmiä ja kielellisiä vähemmistöjä, vaikka momentissa mainitaan erikseen vain saamelaiset, romanit ja viittomakieliset.

Karjalankielisillä on muiden kieliryhmien tavoin oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Näin ollen kaikki kielet ovat tärkeitä – riippumatta niiden oikeudellisesta asemasta.

Kielellisistä oikeuksista säädetään myös eri hallinnonaloja, kuten opetusta koskevassa lainsäädännössä. Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa myös karjalan kielen ja kulttuurin ylläpitämisen ja kehittämisen. Käytännössä karjalan kieleen kiinnitetään erityistä huomiota esimerkiksi oikeusministeriön yhteydessä toimivan kieliasian neuvottelukunnan työssä sekä kielilainsäädännön soveltamista koskevan hallituksen kertomuksen laatimisessa.

Kielipoliittisessa ohjelmassa on tarkoitus tarkastella Suomen kielimaisemaa ja sen muodostamaa kokonaisuutta yleisellä tasolla, ja ohjelmassa tarkastellaan myös karjalan kielen asemaa ja sitä koskevia haasteita. Ohjelman valmistelun keskeisiin lähtökohtiin kuuluvat kotoperäisten kielten elvyttäminen, niiden elinvoimaisuuden turvaaminen ja siirtyminen seuraaville sukupolville myös tulevaisuudessa. Valmistelutyössä huomioidaan myös Itä-Suomen yliopiston vastuulle kuuluva karjalan kielen elvytysohjelma.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on jo usean vuoden ajan ottanut karjan kielen opetuksen ja tutkimuksen huomioon Itä-Suomen yliopiston yhtenä valtakunnallisena tehtävänä. Itä-Suomen yliopiston saamaan valtionrahoitukseen sisältyy vuosina 2021-2024 vuosittain 170 000 euroa tämän perusteella. Tämän lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön on myöntänyt Itä-Suomen yliopistolle vuosiksi 2020-2022 karjalan kielen elvytykseen yhteensä 200 000 euroa. Päätöksiä tarvittavista jatkotoimenpiteistä päästään tekemään elvytystyöstä saatujen kokemusten perusteella. Jo tätä ennen Karjalan Kielen Seura ry toteutti karjalan kielen elvytysohjelmaa vuosina 2017-2019 opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustuksella.

Helsingissä 1.6.2021

Tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen